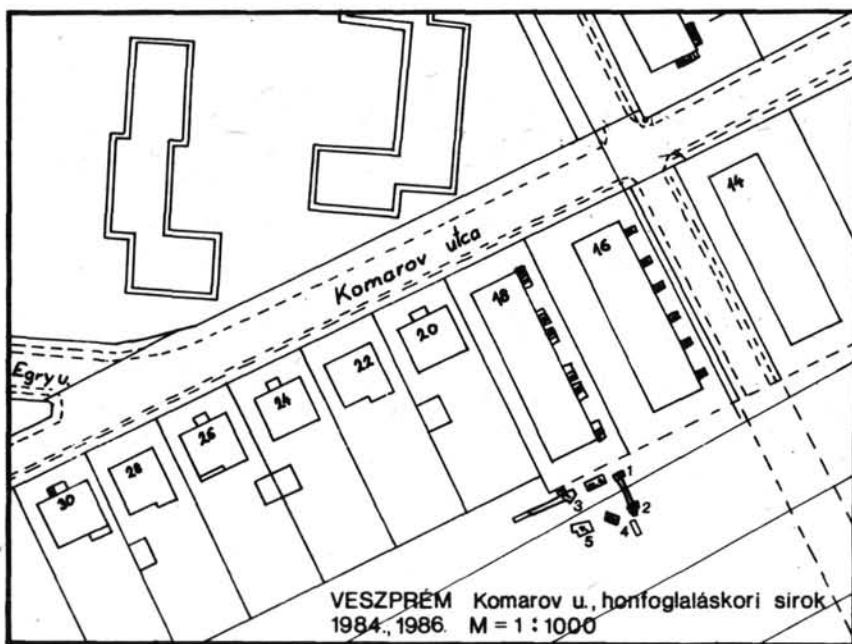

S. PERÉMI ÁGOTA

HONFOGLALÁS-KORI KÖZNÉPI TEMETŐ VESZPRÉMBEN

A honfoglaláskori temető Veszprém nyugati részén, ennek külterületén levő Komarov utcában, a Balatonfűrés felé vezető úttól nyugatra eső részen került elő. Itt az 1960-as évek végétől részben lakótelep, részben családi házak épültek fel. A Komarov utca páros, bal oldalán 1972–1973 között társasházak épültek. Az első sírokra a 18. számú ház alapozási munkái közben bukkantak. A leletek egy részét összegyűjtötték és a múzeumba szállították. Ez első sorban Salamon Tamásnak, a VVE tanárának köszönhető, aki a leletek mellé egy vázlatos helyszínrajzot is mellékelte.¹ Ezen feltűntette a sírok helyét és az egy-egy sírhoz tartozó leleteket. A múzeumban ennek alapján leltározták be az anyagot, melyre a későbbiek során részletesen is kitérünk.² Ekkor nem került sor leletmentésre. Később, ásatásunk alkalmával, a lakók elmondták, hogy a 12 méter hosszú ház mindkét hosszanti alapjánál, valamint a kettő között is találtak sírokat, melyek egymástól nagyjából 5–6 méterre helyezkedtek el. Ez alapján legkevesebb mint 10–12 sír pusztulhatott el.

1984-ben a múzeum tudomására jutott, hogy ezen a területen újabb lakóházak építését tervezik. A temető szempontjából veszélyeztetett rész a 16., 18., 20. számú házaktól délre eső terület volt. (1. ábra) Itt az építkezések megkezdéséig a Városi Tanács bérlelhető hobby-teleket alakított ki. Ez megnehezítette és behatárolta munkánkat. A rendelkezésre álló terület egy nagyjából 10 méteres sáv volt. Egy kisebb hitelesítő és mentő ásatást 1984 őszén tudunk elkezdeni.³ Ennek során a 16. számú háztól délre eső részt alaposan átkutattuk, de itt sírokra nem bukkantunk. A szomszédos, 18. számú ház mögötti részen négy sírt találtunk. Az első két sír a ház ÉK-i alapjával nagyjából egy vonalban helyezkedett el. Ezeket a lakók elmondása szerint a 70-es években „amatőr kutatók” tették tönkre. A 3. sír a ház DNy-i alapjával egy vonalban került elő. A 4. sír pedig a 2. sírtől ÉNy-ra helyezkedett el. Így bizonyossá vált, hogy az építkezés során három sírsor pusztult el. Az 1. és 3. sír közti részen

1. ábra. Veszprém, Komarov u. (Helyszínrajz.)

meszes gödröt ástak, így itt már nem találtunk semmit. A 20. számú ház mögötti részen kijelölt kisebb árkunk sem hozott eredményt, bár állítólag a telken a 60-as évek közepe táján szintén találtak sírokat. A leletek elkallódtak. A terület további feltárását, a hitelesítő ásatást részben a hobby-telek, részben a szűkre szabott anyagi lehetőségeink miatt nem volt módunk folytatni.

Újabb, igen csak rövid ideig tartó ásatásra csak 1986 végén került sor, melynek során mindössze arra volt lehetőségünk, hogy a 3. sír sorának és az 1–2. sír sorának folytatásában egy-egy kutatóárkot húzzunk.⁴ Az első árokban a 3. sírtől DK-re 6 méterre előkerült az 5. sír. A másik árok nem hozott eredményt. Újabb feltárássra, további kutatásra sajnos nincs módunk, így újabb eredmények, amennyiben a temető még tovább terjed, feltehetőleg csak az építkezések figyelemmel kísérése során várhatók.

Az eddig nyert tapasztalatok alapján megállapíthatjuk, hogy a sírok szabályos sorokat alkotnak, egymástól 5–6 méterre helyezkednek el. A dél-északi irányú sorok között a távolság 2–4 méter között van. A sírok tájolása ÉNy–DK-i. A sírmélység 100–120 cm között váltakozik.

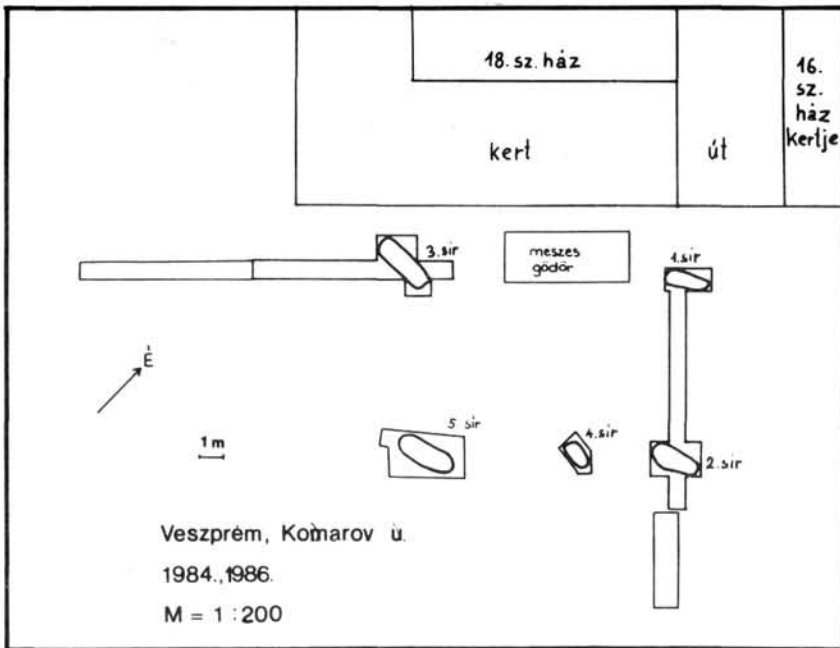
Sírleírások

1. sír

A 18. számú ház dél-keleti sarkától déli irányba 750 cm-re (2. ábra) A sír bolygatott földjében összetört, visszadobált csontokat találtunk. Melléklet nem került elő. A sír nagyjából Ny–K-i tájolású volt, méretét pontosan már nem tudtuk megállapítani. (Körülbelül 175 cm hosszú lehetett). Sírmélység 132 cm.

2. sír

Az 1. sírtől délre, 6 méterre, vele egy vonalba került elő. (2. ábra) A teljesen feldúlt sírban visszadobált csontokat és egy bronz S-végű karikát találtunk (I. tábla 1.). Karika átmérő: 1,6 cm. A sír tájolása Ny–K-i volt, hossza körülbelül 210 cm lehetett. Sírmélység 136 cm.

2. ábra. Veszprém, Komarov u. (Helyszínrajz.)

3. sír

Idősebb nő. Sírmélység 126 cm. Tájolása ÉNy-DK-i. Sír hossza 235 cm., szélessége 75 cm. Váz hossza 155 cm. A rossz megtartású váz hanyatt fektetett, nyújtott helyzetben került elő. Erősen töredékes koponyája oldalra billent, részben szétcsúszott. Karcsontjai a váz mellett szorosan helyezkedtek el. A lábfejsontok már nem voltak meg. (3. ábra). A koponyától kissé balra vékony bronz huzalból hajlított *fülbevalókarika* volt. (I. tábla 3.) Á.: 1,1 cm.⁵ Hasonló, de vastagabb bronz szálból készült *fülbevalókarika* a koponya csontjain belül. (I. tábla 2.) Á.: 1,3 cm. A bal medencecsont felett egyenes, egyélű *vaskés*. (I. tábla 4.) H.: 7,2 cm. A bal kéz ujjcsonton rovátkolt felületű bronz *pántgyűrű*. Két vége egymásra van hajlítva. (I. tábla 5.) Á.: 2,2 cm. A lábcsontok végénél korongolt, apró kavicsal soványított, kívül-belül vörösrre égetett, helyenként fekete foltos *agyag edény*. Kissé kihajló pereme legömbölyített, több helyen is töredékes. Vállán szabálytalan elmosódó hullámvonal díszítés van. Alja ferdén van levágva. (4. ábra.) Sz. á.: 9,2 cm, F. á.: 7 cm, M.: 9,3 cm.

4. sír

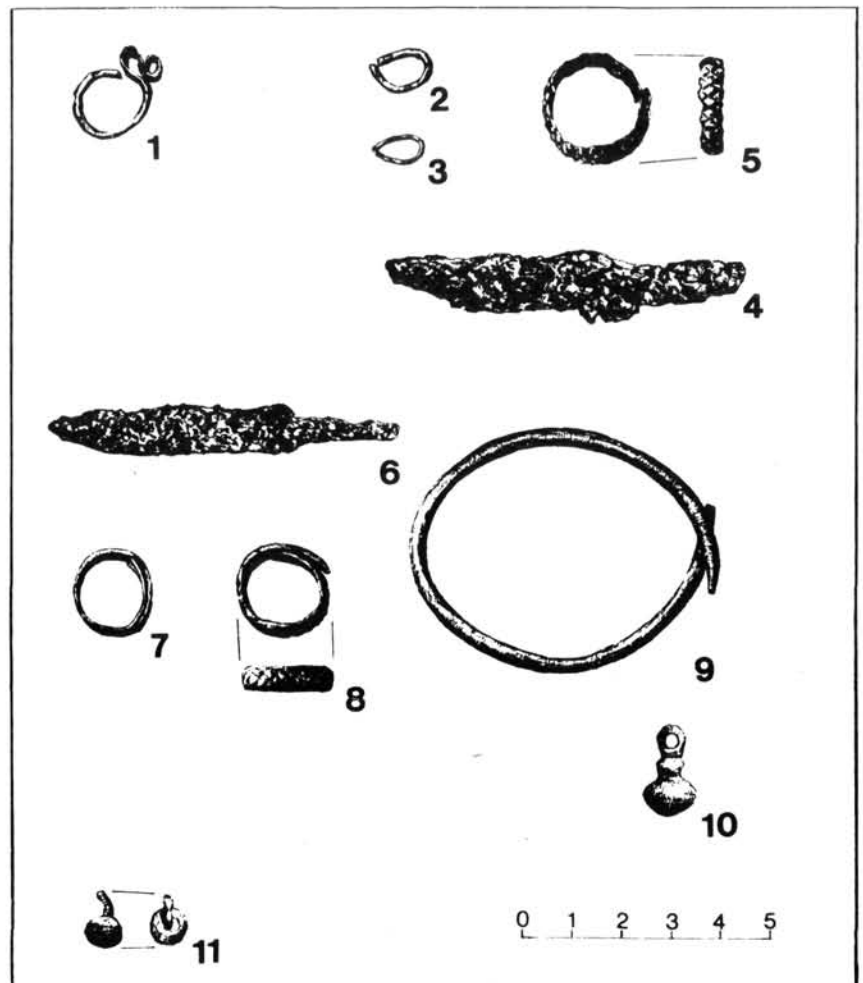
Kislány. Sír mélysége 102 cm. Tájolás Ny-K-i. Sír hossza 145 cm, szélessége 80 cm. Váz hossza 95 cm. (5. ábra.) A rossz megtartású váz hanyatt fektetett, nyújtott helyzetben

került elő. Koponyája északra billent. Jobb oldali orsócsontja elcsúszott a felkarcsont irányába. Az állkapocs alatt tömör, bronz, öntött *füles gomb*. (I. tábla 10.) H.: 1,8 cm. A jobb alkarcsont mellett rovátkolt

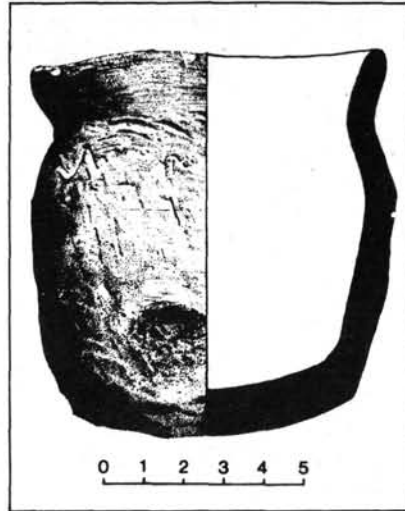
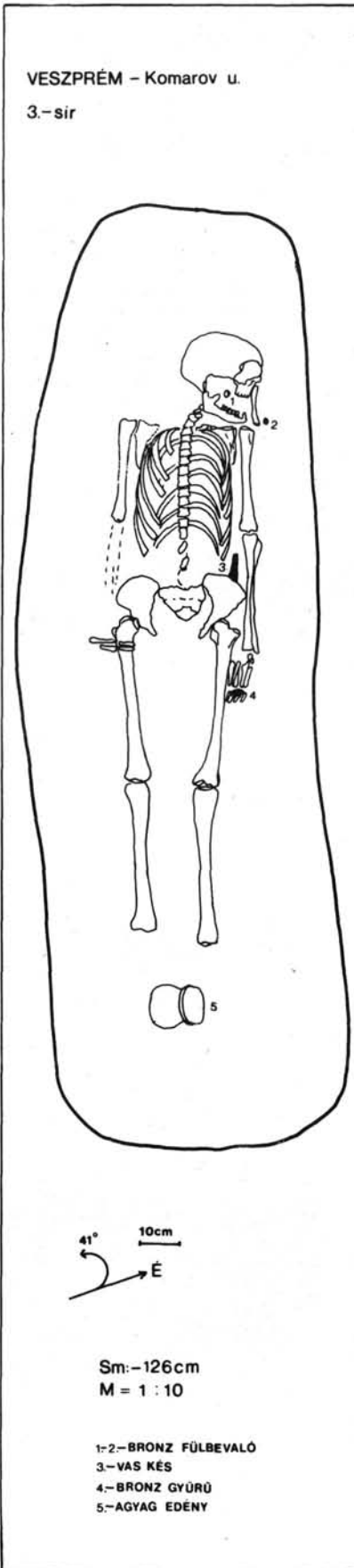
felületű bronz *pántgyűrű*, díszetlen végei egymásra vannak hajlítva. (I. tábla 8.) Á.: 1,9 cm. Jobb alkarcsont mellett kerek átmetszetű bronz huzalból hajlított *karperec*. Hegyessedő végei egymásra vannak hajlítva. (I. tábla 9.) Á.: 6,2 cm. A bal kézujjcsonton lapos, bronz huzalból készült *gyűrű*. Végei szorosan egymásra vannak hajlítva. (I. tábla 7.) Á.: 1,7 cm. A bal combcsont külső oldalán egyélű, nyéltüskés *vas kés*. (I. tábla 6.) H.: 7,1 cm. A bal lábcsontok mellett két *tojás*. A bal lábfejsontokra helyezve korongolt, jól iszapolt, közepesen soványított, kívül-belül feketére égetett, helyenként vöröses-barna foltos *agyag edény*. Erősen kihajló pereme egyenesre van levágva. Fenék felé kissé szűkül. Vállán egyszeres hullám-, alatta egyenes vonalköteg díszíti. Fenékén elmosódott fenékbélyeg látszik. (6. ábra.) Sz. á.: 8,1 cm, F. á.: 6,8 cm, M.: 8 cm.

1. tábla. Veszprém, Komarov u.

1-2. sz. sír, 2-5 - 3. sz. sír, 6-10 - 4. sz. sír, 11 szórvány.

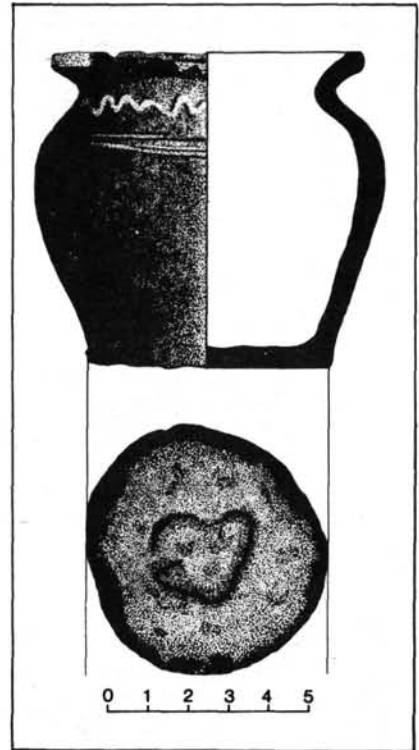
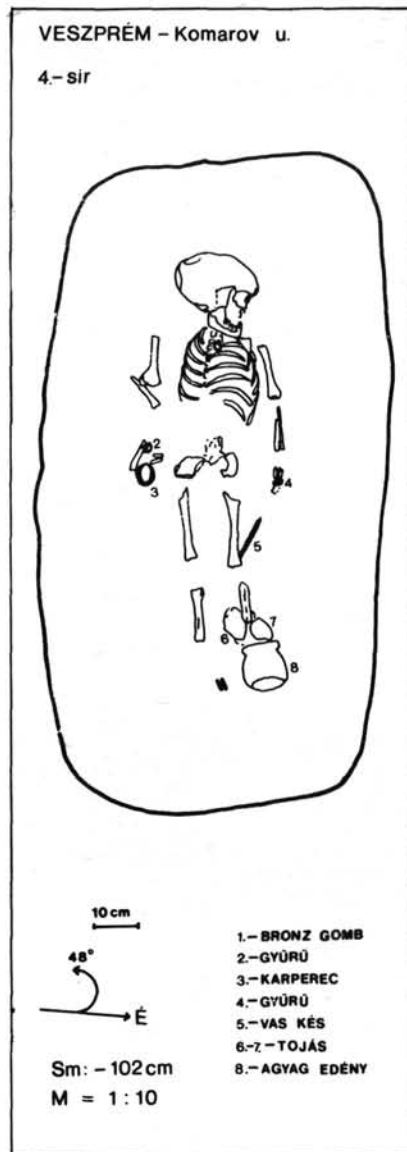

3. ábra. 3. sz. sír.

4. ábra. 3. sz. sír edénye.

5. ábra. 4. sz. sír.

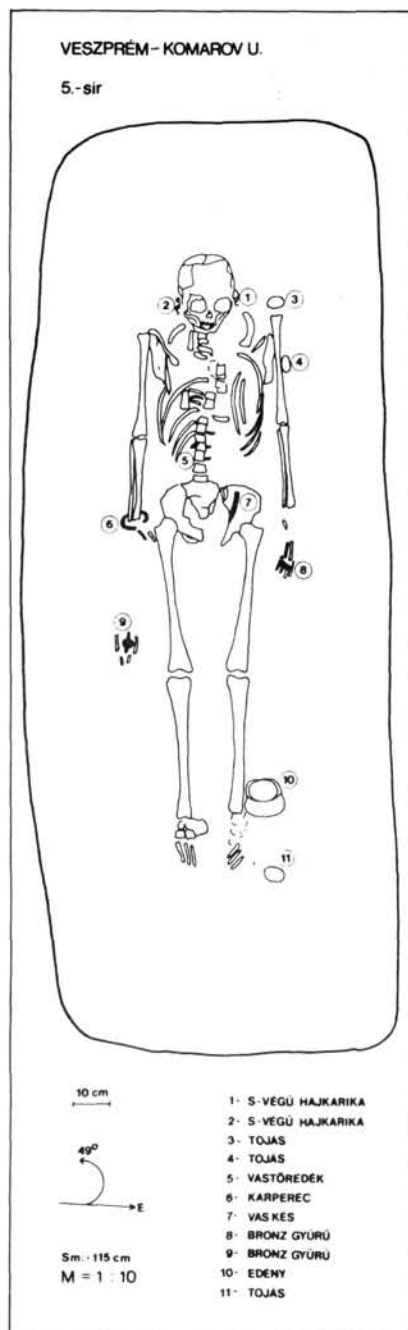
6. ábra. 4. sz. sír edénye.

Szórvány

A 3. sír kutatóárkában egy aranyozott, tömör, bronz gomb (?) töredéke került elő. (I. tábla 11.) H.: 1,1 cm. Sírnak vagy más objektumnak nem volt nyoma.

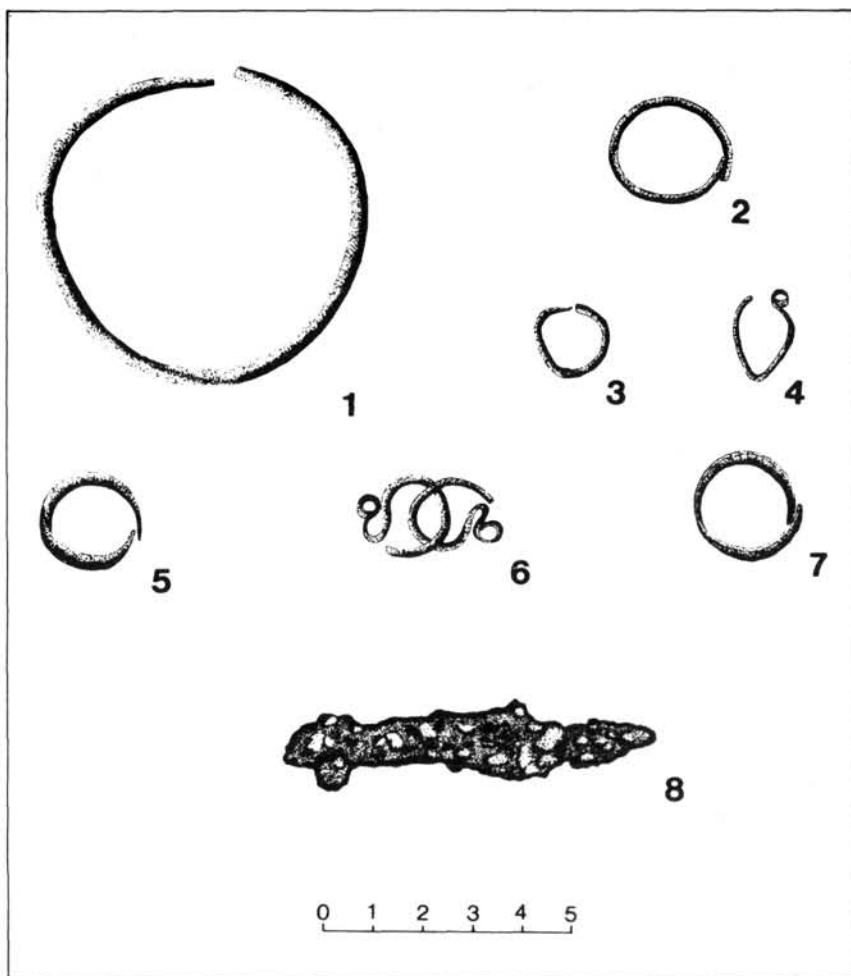
5. sír

Nő. Sírmélység 115 cm. Tájolás Ny-K-i. Sír hossza 245 cm, szélessége 98 cm. Váz hossza 163 cm. A rossz megtartású váz hanyatt fektetett, nyújtott helyzetben volt a sírban. A karcsontok a váz mellett helyezkedtek el. A csigolyák és a bordák a mellkasi részen teljes össze-visszaságban kerültek elő, bár bolygatásnak vagy állattúrásnak nem volt nyoma. A jobb kezujcsontok a combcsont alsó végéig csúsztak le. (7. ábra.) A koponya bal oldalán két egymásba akasztott bronz *S-végű hajkarika* volt. Az egyik vékonyabb, a másik kissé vastagabb bronz huzalból van hajlítva. Utóbbi vége szélesen el van kalapálva. (II. tábla 6.) \bar{A}_1 : 1,7 cm, \bar{A}_2 : 1,8 cm. A koponya jobb oldalán szintén két *karika*. Az egyik vastagabb bronz huzalból van hajlítva, három darabra tört. A másik vékonyabb, bronz huzalból hajlított, pödrott végű karika, ugyancsak három darabra tört. Ugyanitt egy vastagabb ezüst huzalból készült, egymásra hajló végű *fülbevalókarika* is volt. Való-

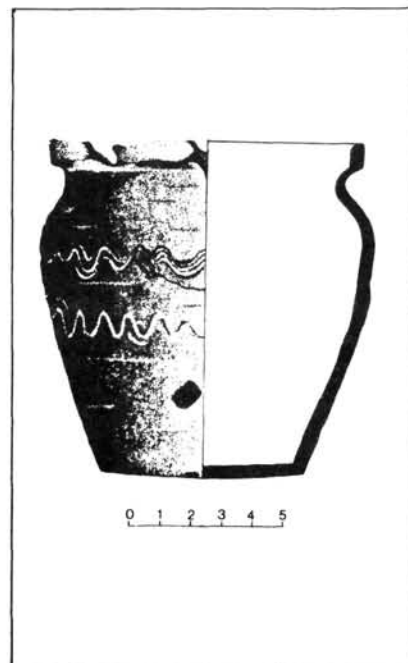
7. ábra. 5. sz. sír.

szinüleg a két első karika egymásba volt akasztva. (II. tábla 2., 3., 4.) \bar{A}_1 : 1,6 cm, \bar{A}_2 : 1,8 cm, \bar{A}_3 : 2,5 cm. A bal felkarcsont felső végénél (vállnál) *tojás*. A bal felkarcsont közepe táján, annak külső oldalán szintén *tojás*. A jobb oldali bordasor alsó ívénel szétmálott, meghatározhatatlan *vas tárgy*. A jobb alkarcsontokon kerek átmetszetű, vastag bronz huzalból hajlított *karperec*. Egyik vége kissé elkeskenyedik, egyenesre van levágva. Másik vége szintén elkeskenyedik, hegyben végződik. (II. tábla 1.) \bar{A} : 6,7 cm. Felületén „S” sod-

II. tábla. Veszprém, Komarov u.
1-8 - 5. sz. sír.

8. ábra. 5. sz. sír edénye.

ratú lenszálat, textil nyomokat találtak. A bal medencecsonton erősen korrodált, egyélű *vas kés*. Két darabra tört. (II. tábla 8.) H.: 7,5 cm. A bal kézujjcsonton vékony, bronz lemezből hajlított *pántgyűrű*. Középen kiszélesedik, keskenyedő végei egymásra vannak hajlítva. (II. tábla 5.) \bar{A} : 2 cm, V.: 0,9-0,5 cm. A jobb kézujjcsonton vékony, bronz *pántgyűrű*. Kissé elkeskenyedő végei egymásra vannak hajlítva. (II. tábla 7.) \bar{A} : 2,2 cm. A bal lábszárcsontok végénél korongolt, jól iszapolt, finoman soványított, csillámos anyagú, vöröses-barna, helyenként fekete foltos *agyag edény*. Kihajló pereme egyenesre van levágva, hiányos. Fenék felé kissé szűkül. Vállán kétszeres hullám-, alatta szintén hullámvonal díszítés van. Felületén eredetileg is meglévő lyuk van. (8. ábra.) Sz. á.: 10,4 cm, F. á.: 7,1 cm, M.: 11,2 cm. Az edénytől kissé keletebbre *tojás*.

Az 1972–1973-ban összegyűjtött anyag

A leletanyagot, mint arról már szó volt, Salamon Tamás gyűjtötte össze, mellékelve egy vázlatrajzot. (9. ábra.) A hitelesítő ásatás során előkerült sírok, valamint a meszes gödör elhelyezkedése alapján nem tudtuk az általa bejelölt sírok helyét pontosan beazonosítani. A rajzon három sírsor vehető ki, melyet a mi ásatásunk is igazolt. A teljesen bizonytalan „9?”-es jelölésű rész talán már a 16. számú ház telkére esik, ahonnan csak egy edény ismert, melyet valószínűleg tévesen jegyeztek fel. A hitelesítő ásatás során itt sírt nem találtunk. Az egy-egy sírhoz tartozó leletekkel kapcsolatban is felmerültek bizonytalanságok, kételyek, azért a későbbiek során az anyagot rendeltetésüknek megfelelően fogom tárgyalni, leírni. Mindezek ellenére szükségesnek látszik a leletek sírok szerinti rövid felsorolása is. Hozzá kell még tenni, hogy a leletek egy kisebb része még 1973 előtt került be a múzeumba. Egy edényt Sepsi Sz. Levente ajándékozott a múzeumnak, egy edényt pedig az 1986-os ásatás alkalmával adtak át. A részletes leírás során ezt külön is jelezni fogjuk.

1. sír: agyag edény. (III. tábla 1.)

1. sír „alatti” (K-re) sírból: Ezüst fülbevalókarika, két bronz gyűrű, egyik árkolással díszített, vas kés, agyag edény. (III. tábla 2.)

2. sír: fenékbélyeges agyag edény. (III. tábla 3.)

2. sír „alatti” (K-re) sírból: két ezüst és egy törött bronz S-végű karika, két bronz gyűrű, egyik díszített, vas kés, két agyag edény. (III. tábla 4., 5.)

3. sír: leletről nem tudunk. A sír helye a rajzon jelölve van. (9. ábra.)

4. sír: sodrott nyakpereg, bronz pántgyűrű, bronz karperec. (IV. tábla 1.)

5. sír: két bronz fülesgomb, egy bronz pityke, üveg- és kauri kagylóból fűzött nyaklánc, agyag edény. (IV. tábla 2.)

6. sír: leletről nincs tudomásunk. (9. ábra.)

7. sír: csak a rajzon jelölve. (9. ábra.)

8. sír: ezüst karika töredéke, vas kés (két darabban), agyag edény. (IV. tábla 3.)

9. sír: (?) bronz karperec, üveggyöngyök és kauri-kagylóból fűzött nyaklánc. (IV. tábla 4.)

Szórvány: fonott, bronz karperec, lant alakú bronz csat, 13 darab kisebb-nagyobb bronz vagy ezüst karika, edénytöredékek. (IV. tábla 5.)

Az 1972–1973-ban gyűjtött leletek részletes leírása

A leltárkönyvben az anyag három helyen szerepel. A leletek zöme a 76.33.-as szám alatt van beletárolva. Ennek általános meghatározása: „Veszprém – Komarov u. 4943/15. hrsz. telekkel Ny-felé szomszédos telken. Telekrendezéskor került elő 1973-ban. Salamon T. közvetítésével került be a múzeumba.” Az ettől eltérő leltárkönyvi bejegyzést külön közlöm. Ugyancsak külön szerepel az egyes tárgyak leírásakor a sírszám is.

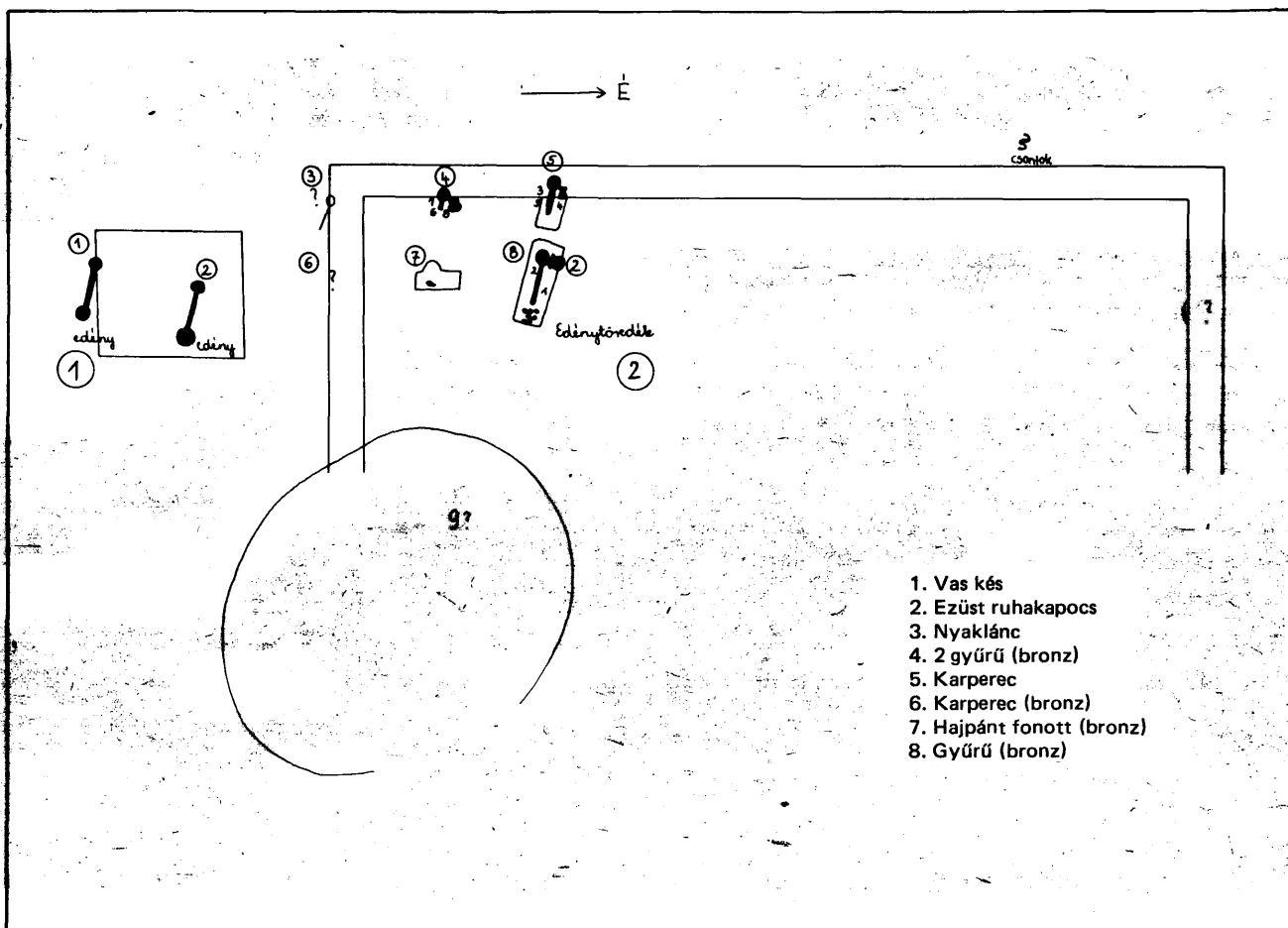
I. Fülbevalókarikák, S-végű karikák

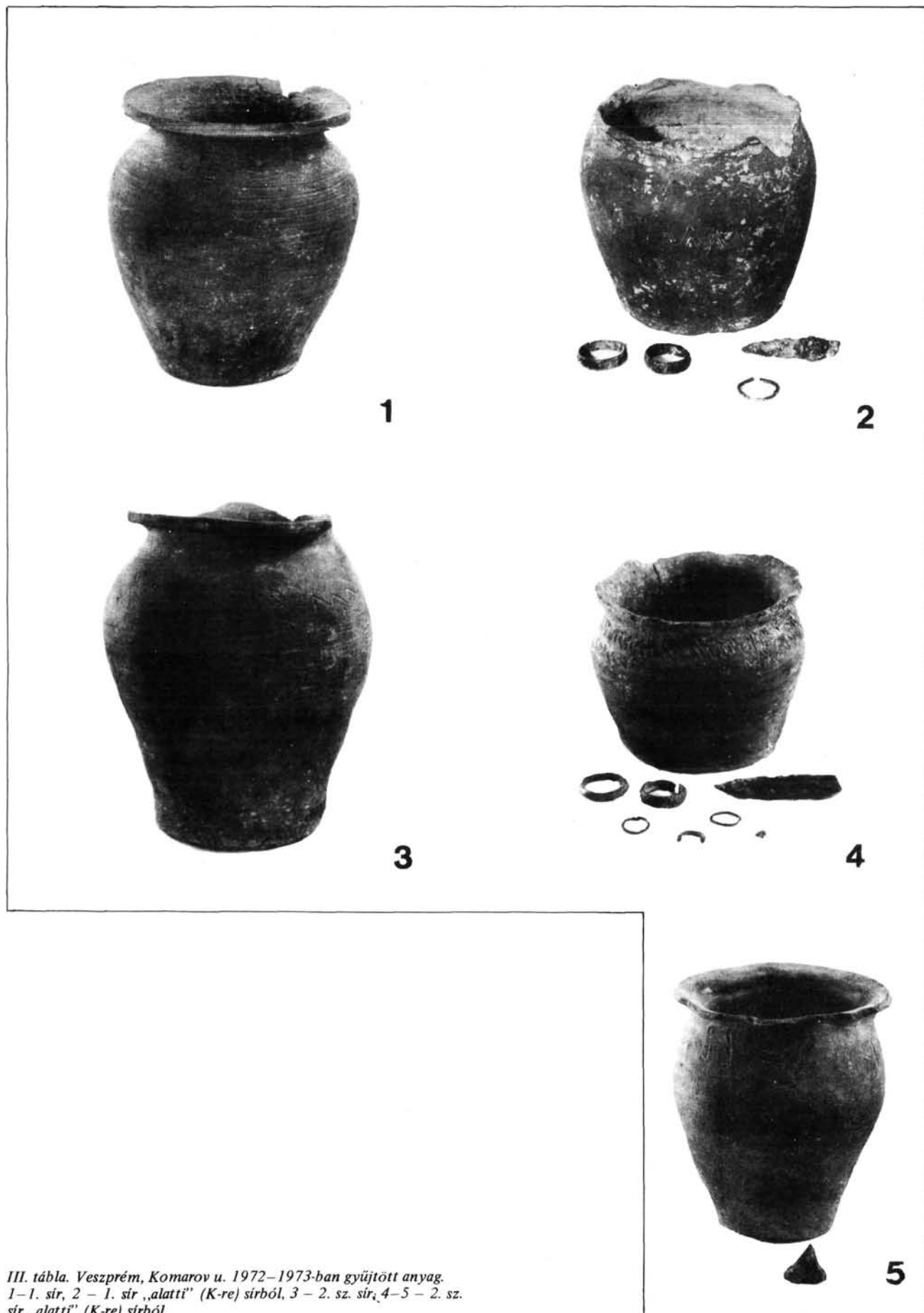
1. Négy darab, kerek átmetszetű bronz huzalból hajlított fülbevalókarika (V. tábla 1–4.) \bar{A}_1 : 2,4 cm, \bar{A}_2 : 2,1 cm, \bar{A}_3 : 1,8 cm, \bar{A}_4 : 1,1 cm. Leltárkönyvi bejegyzés: Szórvány. Leltári szám: 76.33.14.⁶

2. Vastagabb bronz huzalból készült bepödrött végű karika. Visszkalapált vége letörött. (V. tábla 5.) \bar{A} : 1,1 cm. L. b.: 2. sír „alatti” K-re a sírból. L. sz.: 76.33.3.4.

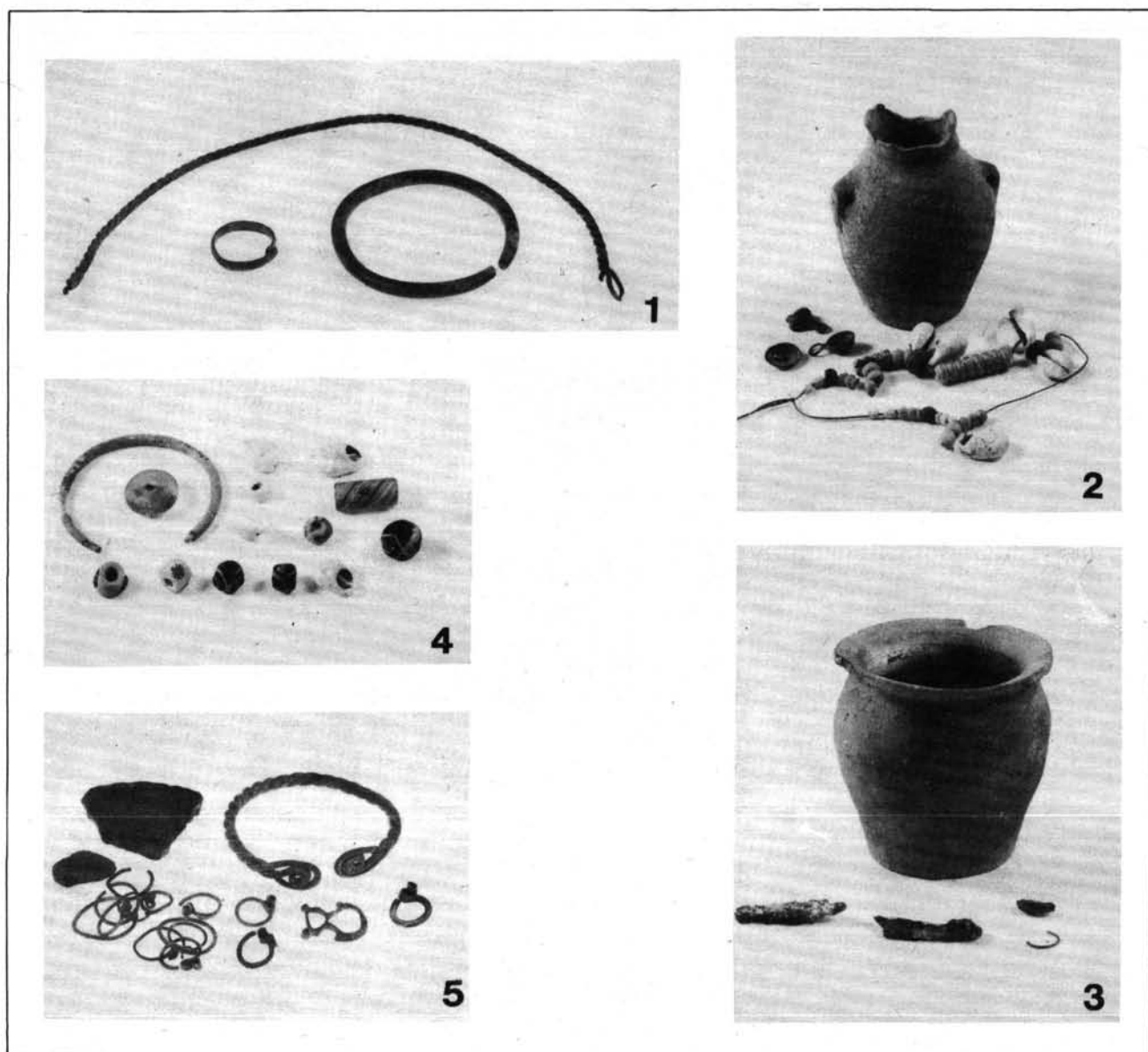
3. Hét darab S-végű karika. (V. tábla 6–12.) Ezen belül a 7. és 9. számú ezüsből, a többi bronz hu-

9. ábra. Az 1972–73-ban előkerült sírok helyszínrajza. (Salamon T. után.)

III. tábla. Veszprém, Komarov u. 1972-1973-ban gyűjtött anyag.
 1-1. sír, 2 - 1. sír „alatti” (K-re) sírból, 3 - 2. sz. sír, 4-5 - 2. sz.
 sír „alatti” (K-re) sírből.

IV. tábla. Veszprém, Komarov u. 1972–1973-ban gyűjtött anyag.

1–4. sz. sír, 2 – 5. sz. sír, 3 – 8. sz. sír, 4 – 9. sz. sír, 5 – szórvány.

zalból készült. A 7. számú S-díszé összelapult. A bronzból készültek kivételben hasonlóak, kivéve a 12. számút, ahol a visszahajló S-díszítés szélesen elkalapált. Á.₁: 1,3 cm, Á.₂: 1,7 cm, Á.₃: 1,6 cm, Á.₄: 1,2 cm, Á.₅: 1,5 cm, Á.₆: 1,5 cm, Á.₇: 1,4 cm. L.b.: Szórvány. L.sz.: 76.33.11.

4. Ezüst huzalból hajlított fülbevalókarika. (V. tábla 13.) Á.: 1,6 cm. L.b.: Szórvány. L.sz.: 76.33.13.

5. Vékony ezüst huzalból készült, törött fülbevalókarika. (V. tábla 14.) Á.: 1,2 cm. L.b.: 8. sír. L.sz.: 76.33.7.2.

6. Vékony ezüst huzalból hajlított S-végű karika. (V. tábla 15.)

Á.: 1,4 cm. L.b.: Szórvány. L.sz.: 76.33.12.

7. Két darab vékony ezüst, kissé egymásra hajló végű fülbevalókarika. (V. tábla 16–17.) Á.₁: és Á.₂: 1,3 cm. L.b.: 2. sír „alatti” (K-re) sírból. L.sz.: 76.33.3.3.

8. Ezüst huzalból hajlított fülbevalókarika. (V. tábla 18.) Á.: 1,8 cm. L.b.: 1. sír „alatti” (K-re) sírból. L.sz.: 76.33.1.4.

II. Gyűrűk, gombok, karperecek

1. Nyitott, díszítetlen, bronz pántgyűrű. Végei kissé egymásra hajlanak. (VI. tábla 1.) Á.: 2,2 cm. L.b.: 1. sír „alatti” (K-re) sírból. L.sz.: 76.33.1.2.

2. Nyitott, bronz pántgyűrű. Felülete rácsmintával díszített. (VI. tábla 2.) Á.: 2,2 cm. L.b.: 1. sír „alatti” (K-re) sírból. L.sz.: 76.33.1.3.

3. Nyitott, bronz pántgyűrű, rácsmintával díszített. Végei kissé elkeskenyednek, díszítetlenek. (VI. tábla

3.) Á.: 2,2 cm. L.b.: 2. sír „alatti” (K-re) sírból. L.sz.: 76.33.3.1.

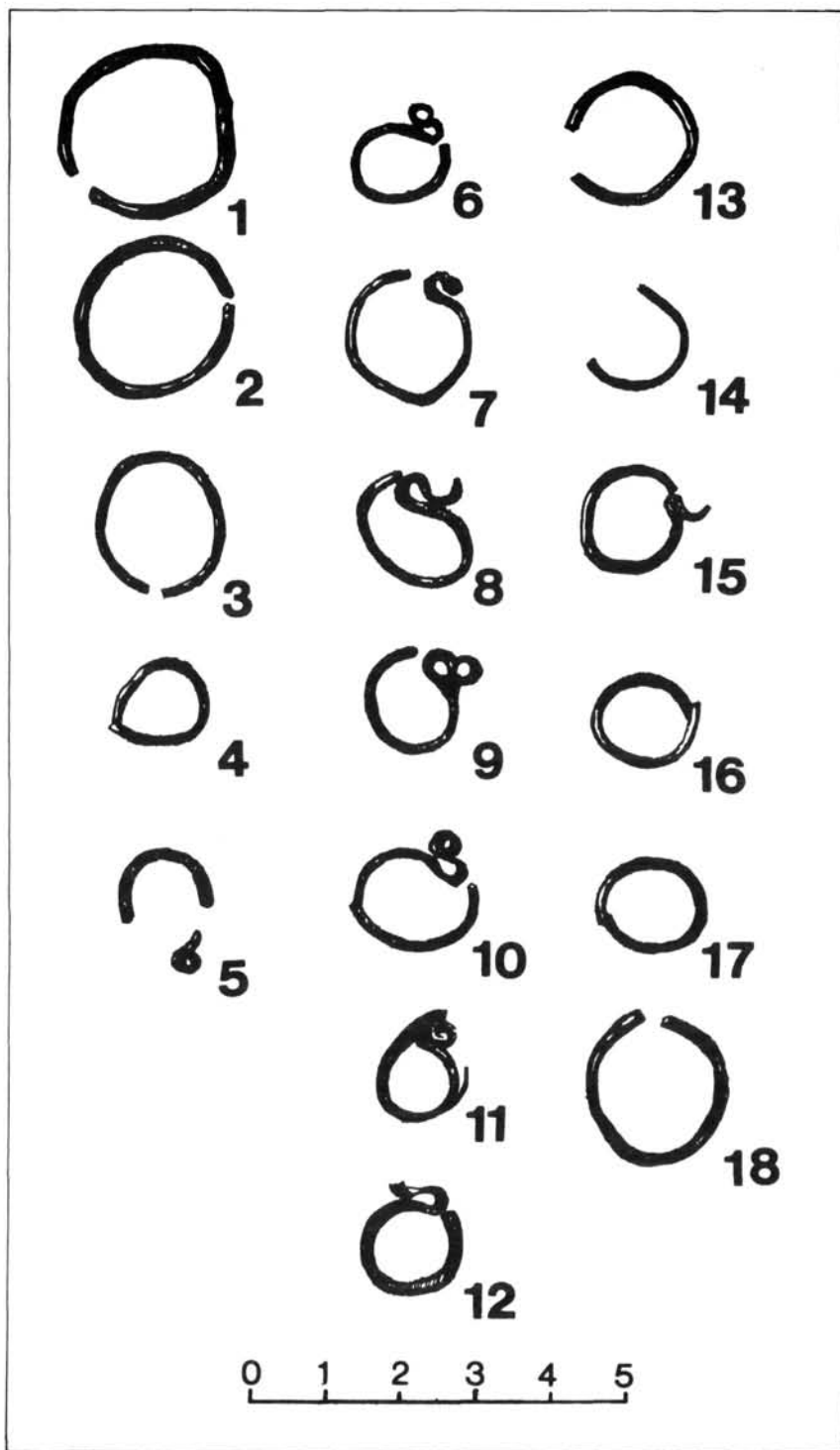
4. Háromszög átmetszetű, rossz ezüst zárt pántgyűrű. Felületén középen bordadisz látható. (VI. tábla 4.) Á.: 2,2 cm. L.b.: 2. sír „alatti” (K-re) sírból. L.sz.: 76.33.3.2.

5. Háromszög átmetszetű, nyitott, bronz pántgyűrű egymásra hajló végekkel. Külső felületén bordadisz van. (VI. tábla 5.) Á.: 1,8 cm. L.b.: 4. sír. L.sz.: 76.33.5.3.

6. Bronz, füles félgömb. Nyakrészen kis bordadisz van. Kiszélesedő középrésze kis hegyesedő félgömbös dudorba végződik. (VI. tábla 6.) H.: 1,7 cm. L.b.: 5. sír. L.sz.: 76.33.6.5.

7. Bronz, füles félgömb, szabályos gömb fejjel. (VI. tábla 7.) H.: 1,7 cm. L.b.: 5. sír. L.sz.: 76.33.6.4.

8. Öntött, bronz, lant alakú csat. Félköríves peremét rovátkolás díszíti. Középen erősen beszűkül. Vége felé kiszélesedik, két bütyökben zá-

V. tábla. Veszprém, Komarov u.

Fülbevalók, S-végű karikák.

1-4 76.33.14., 5 - 76.33.3.4., 6-12 - 76.33.11. 13 - 76.33.13., 14 - 76.33.7.2., 15 - 76.33.12., 16 - 17 - 76.33.3.3., 18 - 76.33.1.4.

6. Kerek, bronz pityke. Középen kidudorodik. Hátoldalán kis fülecske szolgált a felerősítésre. (VI. tábla

8.) H.: 2,2 cm. L.b.: Szórvány. L.sz.: 76.33.10.

9.) A.: 1,3 cm. L.b.: 5. sír. L.sz.: 76.33.6.3.

10. Kerek átmetszetű, vastag, bronz huzalból hajlított karperec. Végei kissé elkeskenyednek. (VI. tábla 10.) A.: 5,5 cm. V.: 0,4 cm. L.b.: 4. sír. L.sz.: 76.33.5.1.

11. Kerek átmetszetű, bronz huzalkarperec. Felülete több helyen is megsérült. Végei elkeskenyednek. (VI. tábla 11.) A.: 6,7 cm. V.: 0,4 cm. L.b.: 9. ? sír. L.sz.: 76.33.8.2.

12. Három bronz szálból sodort karperec. Mindkét vége hurokban

végződik, mely spirálisan visszahajló szállal van kitöltve. (VI. tábla 12.) A.: 6,8 cm. L.b.: Szórvány. L.sz.: 76.33.9.

III. Nyakdíszek, kések

1. Nyaklánc: 4 db kauri kagyló, 3 db sötét színű, gömbölyű gyöngyszem, rácsurgatott, egymást keresztező vonaldíszsel. Ezeken belül kis rozettával díszítve. 1 db fehér, gömbölyű gyöngyszem, 1 db hosszúkás, hengerded, barna és fehér ráfolyatott díszítésű üvegyöngy, 1 db zöld, átfürt, kettős kónikus üvegyöngy. Ide tartozik egy kettétört, szürkés színű, sárga pöttyös és barna ráfolyatásos díszű üvegyöngy. (Ezt a rajzoló az alább tárgyalandó nyaklánc gyöngyei közé rajzolta, balról a 8.). L.b.: 9. ? sír. L.sz.: 76.33.8.1. (VII. tábla 1.)

2. Nyaklánc: 5 db kauri kagyló, nyolcosztatú rúdgyöngy, világos, sárgászöld színű, töredékes, négyosztatú, világos színű gyöngy, 2 db három és 2 db kétosztatú, világos, szürkésfehér gyöngy, 4 db sárga színű ikergyöngy, 4 db kis méretű, fehér gyöngyszem, 1 db gömbölyű, fekete színű és 1 db világos zöld színű gyöngyszem, 1 db vöröses-barna, kónikus üvegpasztá gyöngy, 1 db barnás színű, többszögű üvegpasztá gyöngy, 1 db gömbölyű bronz szem. (VII. tábla 2.) Az utolsóként említett darab valószínűleg nem tartozott a nyakláncához. L.b.: 5. sír. L.sz.: 76.33.6.2.

3. Két, vékony bronz szálból sodort nyakpercc. Egyik vége hurkos szerkezetű, a másik letört. (VII. tábla 3.) A.: 15,3 cm. L.b.: 4. sír. L.sz.: 76.33.5.2.

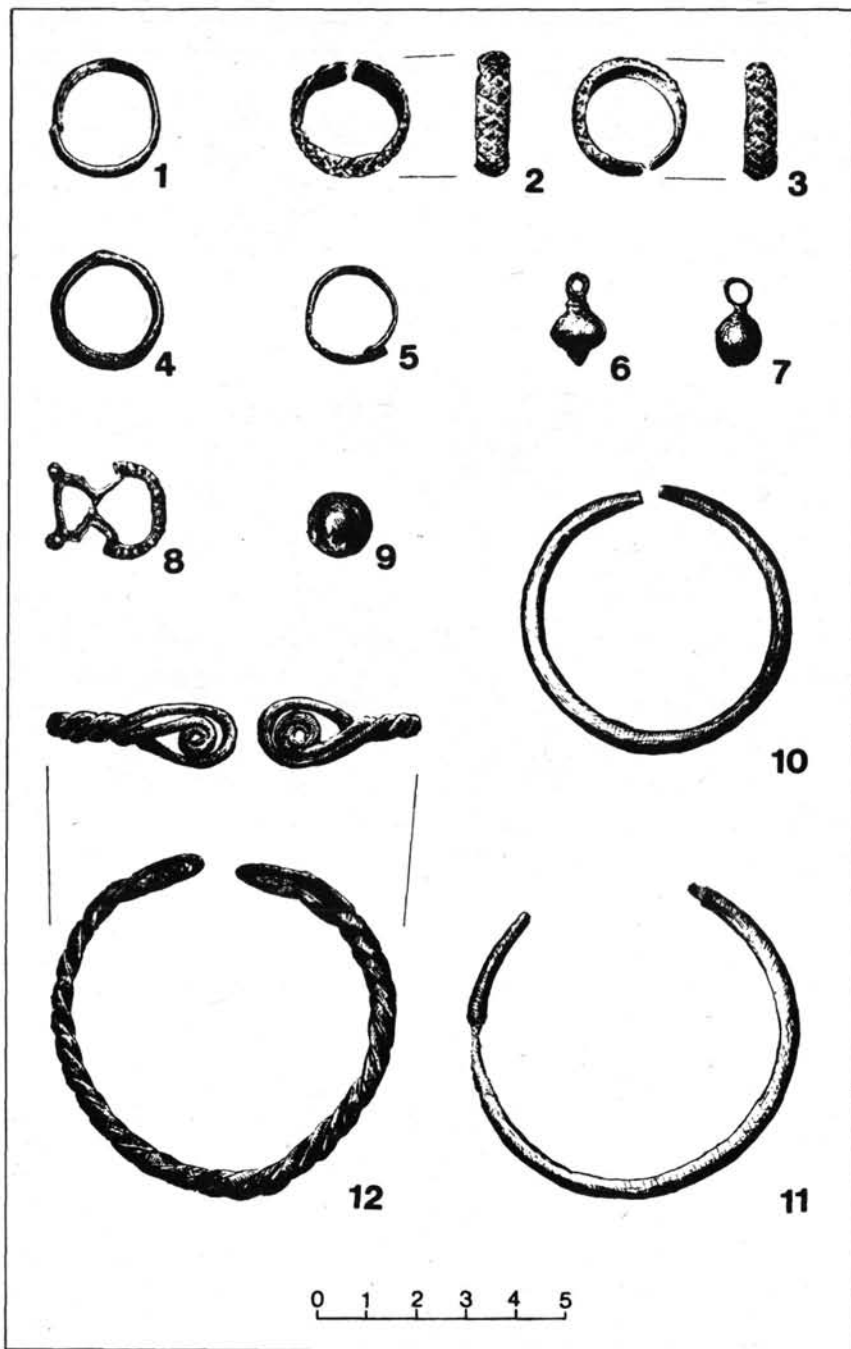
4. Egyélű, vas kés töredéke. (VII. tábla 4.) H.: 6,1 cm. L.b.: 2. sír „alatti” (K-re) sírból. L.sz.: 76.33.3.5.

5. Egyélű, vas kés igen töredékes darabjai. (VII. tábla 5.) H.: 7,5 cm. L.b.: 8. sír. L.sz.: 76.33.7.3.

6. Egyélű, vas kés töredéke. (VII. tábla 6.) H.: 4,5 cm. L.b.: 1. sír „alatti” (K-re) sírból. L.sz.: 76.33.1.5.

IV. Edények

1. Korongolt, jól iszapolt, csillámos anyagú, kívül-belül feketére égett, helyenként barna foltos edény. Kihajló pereme töredezett. A fenék felé kissé szűkül. Vállon nagyívű hullámvonal, alatta szabálytalan, helyenként a hullámvonalat is metsző egyenes vonalak díszítik. Az edény belső felületén erősen bemélyedő, valószínűleg simítófától származó nyomok vannak. (10. ábra.) Sz.á.: 7,6 cm, F.á.: 6,4 cm, M.: 10,2 cm. Winkler György ajándéka.

VI. tábla. Veszprém, Komarov u. Gyűrűk, gombok, karperecek.

1 - 76.33.1.2., 2 - 76.33.1.3., 3 - 76.33.3.1., 4 - 76.33.3.2., 5 - 76.33.5.3., 16 - 76.33.6.5., 7 - 76.33.6.4., 8 - 76.33.10., 9 - 76.33.6.3., 10 - 76.33.5.1., 11 - 76.33.8.2., 12 - 76.33.9.

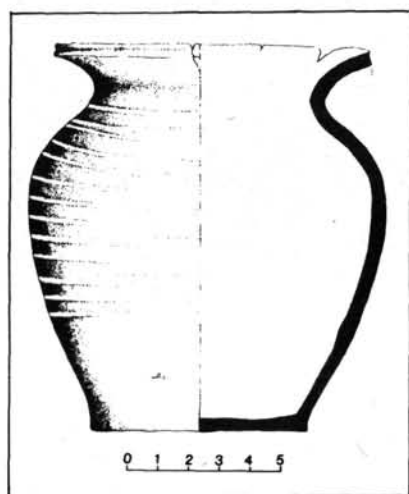
2. Korongolt, vöröses-barna, helyenként fekete foltos edény. Jól iszapolt edény. Erősen kihajló pereme egyenesre vágott, egy helyen töredezett. A fenék irányába kissé beszűkül. A válltól kezdődően felületét kb. 2/3-ad részben egyenes vonalkötegek díszítik. (11. ábra.) Sz.á.: 10,5 cm, F.á.: 7 cm, M.: 12,5 cm. Megjegyzés: 1. sír. Magántulajdon.

3. Korongolt, apró kavicsal soványított, vörös színű, helyenként fekete foltos edény. Kihajló peremének széle kissé visszahajlik, felfelé összesímitott (felálló), több helyen sérült. Felületét a nyak alatt kettős, szabálytalan hullámvonalköteg, alatta egyenes vonalköteg díszíti. (12. ábra.) Sz.á.: 10,1 cm, F.á.: 8,4 cm, M.: 8,2 cm. Megjegyzés: 2. sír „alatti” (K-re) sírból. Magántulajdon.

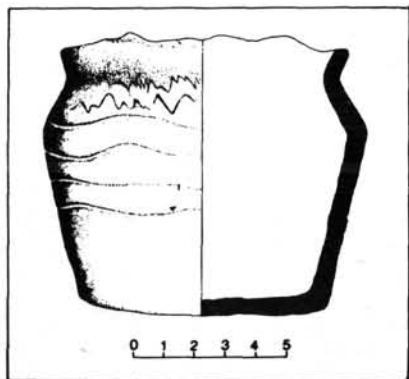
4. Korongolt, finoman iszapolt, vöröses-barna színű edény. Erősen kihajló pereme ferdén levágott, töredékes. Fenék felé szűkül. A perem alatt szabálytalan, nagyívű hullámvonal, alatta egyenes vonalköteg díszíti. Fenékén elmosódott bélyeg nyoma

10. ábra. Szórvány edény. (Winkler Gy. ajándéka.)

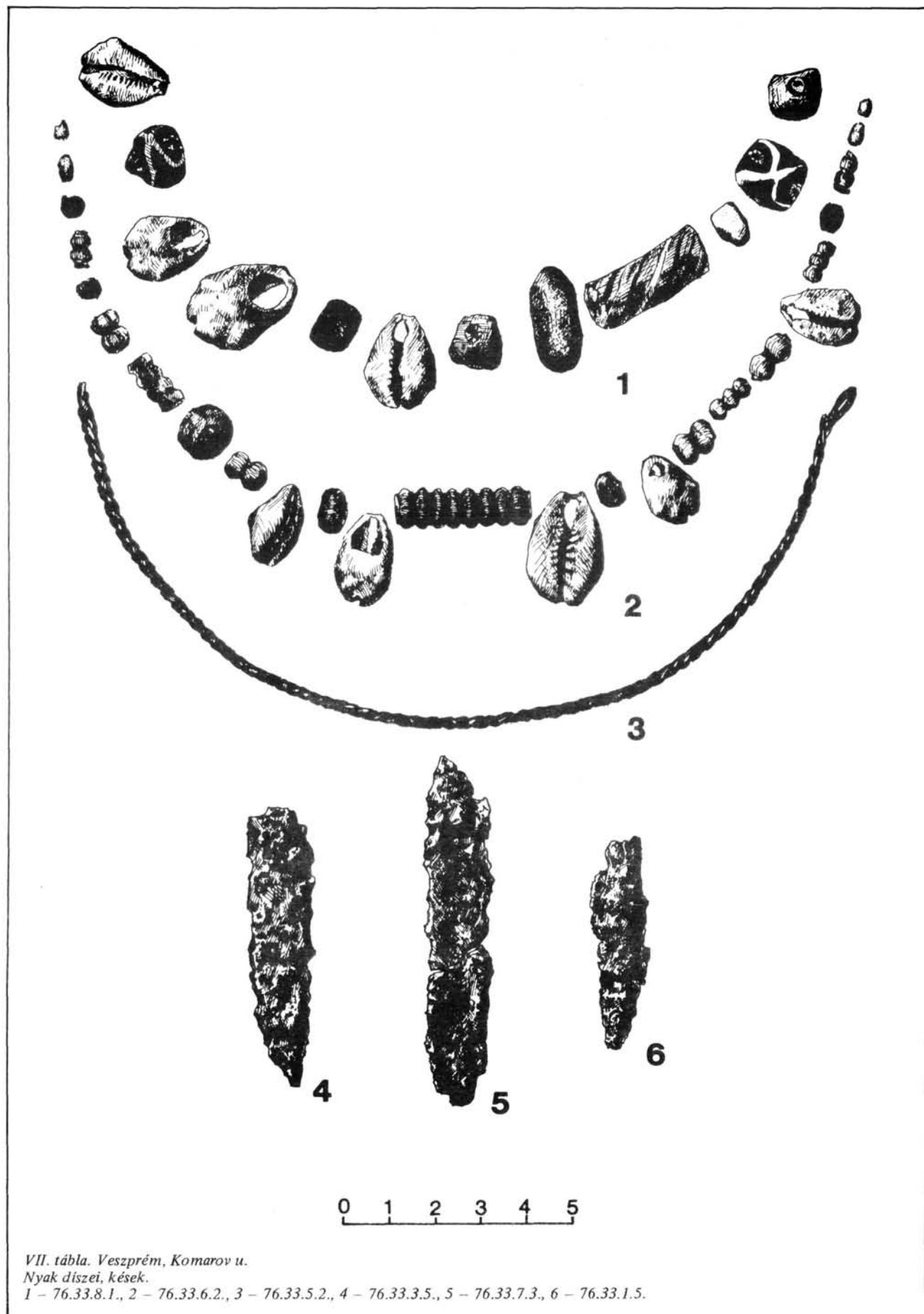
11. ábra. 1. sz. sír edénye. (1973)

12. ábra. 1. sz. sír „alatti” sírból való edény. (1973)

látszik. (13. ábra.) Sz.á.: 10,1 cm, F.á.: 6,1 cm, M.: 11,6 cm. L.b.: 2. sír „alatti” (K-re) sírból? vagy szórvány. L.sz.: 76.33.4.

5. Korongolt, jól iszapolt, vöröses-sárgás színű edény. Töredékes pereme kissé kihajlik, legömbölyített, alatta kidudorodó gyűrű van. Fenék felé kissé szűkül. Két oldalán kis fülcsek vannak kiképezve. A fülek

között, illetve alatt kettős, elmosódott hullámvonalköteg díszíti. (14. ábra.) Sz.á.: 3,3 cm, F.á.: 3,9 cm, M.: 7,3 cm. L.b.: 5. sír. L.sz.: 76.33.6.1.

6. Korongolt, apró kavicszal soványított, vékony falú, vöröses-barna színű, fekete foltos edény. Pereme erősen töredékes, kissé kihajló. Fenék felé kissé szűkül. Felületét kettős hullámvonalköteg díszíti. Fenékén elmosódott bélyeg nyoma látszik. (15. ábra.) Sz.á.: 9,8 cm, F.á.: 8,7 cm, M.: 10,2 cm. L.b.: 1. sír „alatti” (K-re) sírból. L.sz.: 76.33.1.1.

7. Korongolt, vöröses-barna színű, szürke foltos, helyenként kikopott felületű edény. Erősen kihajló pereme ferdén van levágva, hiányos. Fenék felé kissé szűkül. Vállán szabálytalan hullámvonal, alatta egyenes vonalköteg díszíti. Alján fenékbélyeg van. (16. ábra.) Sz.á.: 10,7 cm, F.á.: 8,6 cm, M.: 15,3 cm. L.b.: 2. sír. L.sz.: 76.33.2.1.

8. Korongolt, vöröses-barna színű, helyenként fekete foltos edény. Erősen kihajló pereme egyenesre van vágva, töredékes. Fenék felé kissé szűkül. Vállán elmosódott hullám-, alatta egyenes vonalköteg díszíti. Alján fenékbélyeg van. (17. ábra.) Sz.á.: 9,3 cm, F.á.: 6,9 cm, M.: 9,5 cm. L.b.: 8. sír. L.sz.: 76.33.7.1.

9. Korongolt, vöröses-barna színű, helyenként fekete foltos edény. Erősen kihajló pereme egyenesre van levágva, hiányos. Fenék felé szűkül. Vállán szabályos hullám-, alatta egyenes vonalkötegek díszítik. (18. ábra.) Sz.á.: 9,3 cm, F.á.: 6,6 cm, M.: 12,2 cm. L.b.: Szücs-Ézsiás-féle társasházi telkén 4943/15. hrsz. Sepsz Sz. Levente ajándéka. L.sz.: 73.15.1.⁷

10. Az alábbi edénytöredékek a leltárkönyvi bejegyzés szerint: Salamon Tamás ajándéka. 4943/15. hrsz. Ny-i szomszédjának telkén.

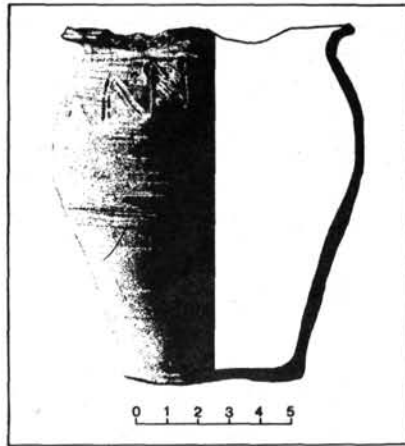
Nagyobb edény hat töredéke. Korongolt, apró kavicszal soványított, vöröses-barna színű, belül feketére égett. L.sz.: 73.38.1.

a) Több darabból ragasztott töredék, a nyak kis részével. Felületét nagyívű, kétszeres hullám-, alatta egyenes vonalköteg díszíti. (VIII. tábla 1.) Belső átmérő: 14,9 cm, M.: 9,4 cm,

b) Faltöredék, a perem kis részével. Felületét kétszeres hullám-, alatta egyenes vonalköteg díszíti. (VIII. tábla 2.) Sz.: 3 cm, M.: 4,1 cm,

c) Faltöredék, egyenes vonalköteg dísszel. (VIII. tábla 4.) Sz.: 3,8 cm, M.: 4,1 cm,

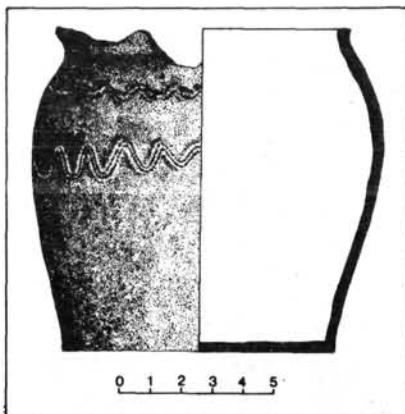
d) Két-két darabból ragasztott faltöredékek. (VIII. tábla 3., 6.) Sz.₁: 2,5 cm, M.₁: 6,1 cm, Sz.₂: 3 cm, M.₂: 5,8 cm,

13. ábra. 76.33.4. sz. edény.

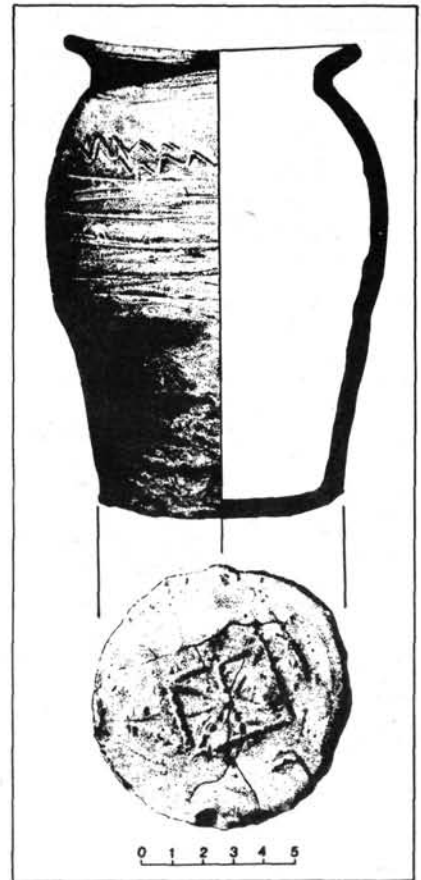
14. ábra. 76.33.6.1. sz. edény.

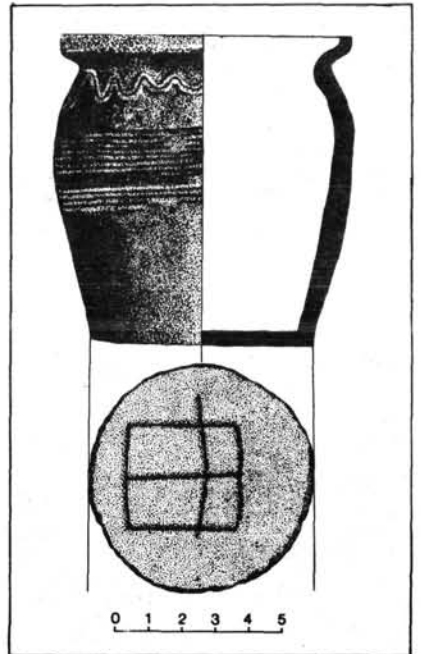
15. ábra. 76.33.1.1. sz. edény.

e) Fenéktöredék a fal kis részével és fenékbélyeg elmosódott nyomával. (VIII. tábla 5.) Á.: 7,7 cm, Sz.: 5,4 cm.

11. Belül feketére égett, vöröses-barna színű faltöredék, egyenes vonalköteg díszítéssel. (VIII. tábla 7.) Sz.: 5,6 cm, M.: 5,1 cm. L.sz.: 73.38.2.

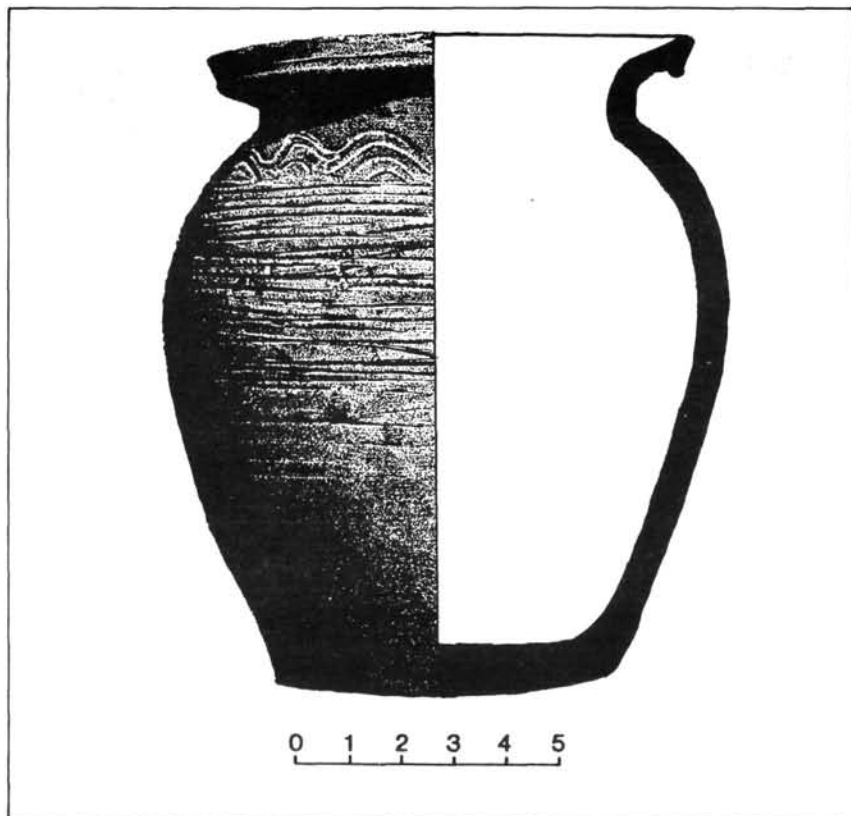

16. ábra. 76.33.2.1. sz. edény.

17. ábra. 76.33.7.1. sz. edény.

12. Korongolt, finoman iszapolt, belül vöröstre égett, vöröses-barna fal és fenék töredék (kb. az edény fele). Felületét többsoros egyenes vonalköteg díszíti. (19. ábra.) M.: 12,8 cm, F.á.: 7,1 cm. L.sz.: 73.38.3.

18. ábra. 73.15.1. sz. edény.

Az előzőekben ismertetett leletanyag alapján a Komarov utcai honfoglalás-kori temető a köznép temetkezési helye volt. Teljes egészében megegyezik a hasonló korú többi köznépi temető anyagával,⁸ de mint ismeretes, ezek általában igen nagy kiterjedésűek, több száz síros temetők.⁹ Esetünkben az elpusztult sírokkal együtt körülbelül 17–20 sírt ismerünk, ami a köznépi temetőknek csak töredékét jelenti. Kiterjedésére vonatkozóan csak keveset mondhatunk. Egyelőre úgy tűnik, hogy a temető első sora a 18. számú ház ÉK-i alapjával egyvonalban lehetett. Biztosan csak három sírsorról beszélhetünk, de a 20. számú ház telkén említett sír (sírok?) alapján legalább még egy sornak kell lennie.

Az eltemettek korára és nemére vonatkozóan csak elsősorban a hiteles sírok adatai alapján következtethetünk. Eszerint két nő és egy kislány sír került elő. Valószínűleg a 2. sírban is nő nyugodott. (S-végű karika). Az összegyűjtött anyag alapján (két nyaklánc és egy nyakperec) még három nő vagy kislány sírját tételezhetjük fel.

A hiteles sírok edény- és tojás-mellékletei, valamint a gyűjtött anyagban található nagy számú edénylelet arra utal, hogy az ide temetkezők zöme még pogány hitű volt.

A leletanyag semmiben sem tér el a többi köznépi temető anyagától. Az egyszerű, nyitott fülbevalókarikák, a pödrött végű és S-végű karikák bronzból vagy ezüsből igen gyakori leletei a köznépi temetőknek.¹⁰ A kutatók nagy része egyetért abban, hogy az elsőként említett fülbevalótípus a legelterjedtebb a honfoglalás idején, melyet az S-végű karika szorít ki a viseletből. Kialakulásának helyével, elterjedésével kapcsolatban eltérnek a vélemények. Szőke Béla helyi terméknek tartotta, tömeges elterjedését a magyarság megtelepedésével hozta kapcsolatba. Megjelenésének idejét a X. század 60-as éveire tette.¹¹ Kralovánszky Alán a kialakulás helyét a dunántúli területekre teszi, idejét pedig a X. század második felére.¹² Török Gyula az S-végű karika megjelenésének idejét a X. század végére teszi.¹³ Ettől némileg eltér Mesterházy Károly véleménye, aki szerint az S-végű karikák valószínűleg cseh területen alakulnak ki és a szláv etnikum közvetítésével kerül először a Dunántúlra, ennek északi részére és csak igen későn, a XI. századtól tömegesen az Alföldre.¹⁴ Hasonló véleményen van Szabó János Győző is.¹⁵ Mesterházy megfigyelése szerint a szlovákiai részekben a karikákat diadémszerűen viselték, míg az alföldi vidékeken a csimbókokat díszítették velük.¹⁶ Ezt a gyakori viseleti szokást lehetett

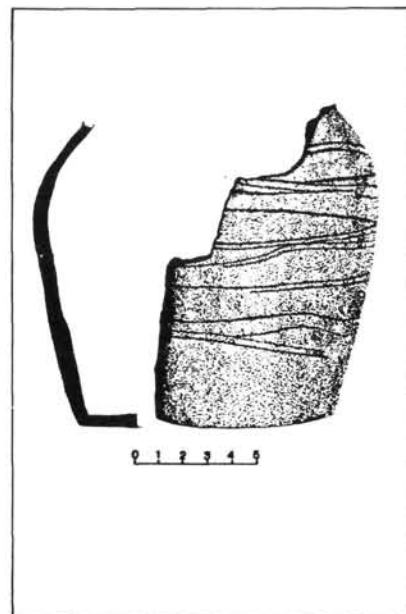
megfigyelni az 5. sír esetében, hol a két egymásba akasztott S-végű, illetve pödrött végű karikák a hajfonatot díszítették.¹⁷

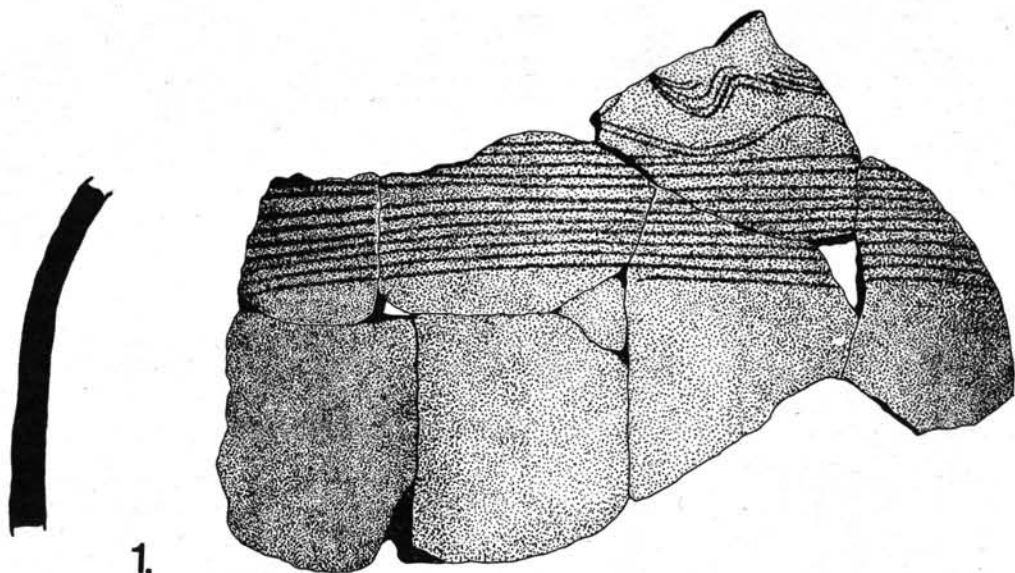
Temetőnkben különböző típusú gyűrűk kerültek elő, melyek szintén gyakran megtalálhatók az egyes köznépi temetők anyagában.¹⁸ A párhuzamok alapján az egyes típusok a X. század végére, a XI. század elejére keltezhetők.¹⁹ Ugyancsak a gyakori leletek közé tartoznak a füles gombok, mind tömör, mind fél-gomb változatuk²⁰, akárcsak a keleti eredetre visszavezethető lant alakú csatok.²¹ A példányunkhoz a legközelebb a Hódmezővásárhely-gorzai 12. sír darabja²² vagy pedig a bodrogvécsi (Somotor) példány áll.²³ Ruhadísz lehetett az igen egyszerű kivitelű bronz pityke, melyből valószínűleg több is lehetett a sírban.²⁴ A temetőnkben előkerült nyakdíszek és karperecek szintén gyakori mellékletek. A nyakperecek általában csak a köznépi temetők női sírjaiban kerülnek elő.²⁵ Eredetével kapcsolatban felmerült a szláv²⁶ és a bizánci eredet is.²⁷ Elterjedésének idejét a X–XI. századra teszi a kutatás.²⁸

Temetőnk különféle gyöngytípusai nagyjából egy időben voltak divatban, a X. század közepe táján.²⁹ A Komarov utcai sírokból két, általánosan elterjedt, karperec típus ismert.³⁰ Divatjuk a X. század végére tehető.³¹ A vas kések szintén a szokványos leletek közé tartoznak.³²

A teljesen feltárt nagy sírszámú temetők arról tanúskodnak, hogy az edények igen gyakori mellékletei a köznépi temetőknek.³³ Nagyobb számban való megjelenésüket egy-egy

19. ábra. 73.38.3. sz. edénytöredék.

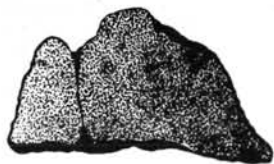

1.

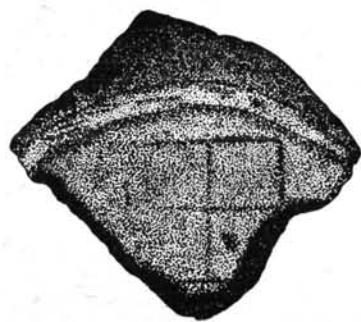
2.

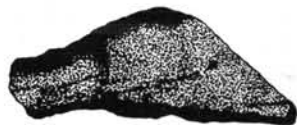
3.

4.

5.

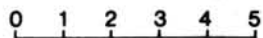
6.

7.

VIII. tábla. Veszprém, Komarov u.
Edénytöredékek.
1-6 - 73.38.1., 7 - 73.38.2., 8 - 73.38.3.

temetőn belül a nem magyar etnikum túlsúlyba kerülésével magyarázzák a kutatók.³⁴ Esetünkben egy kivétellel az edényleletek az általánosan elterjedt típushoz tartoznak.³⁵ Külön kell szólnunk a 76.33.6.1. számú (5. sír) edénykeről, melynek nyak és fül kiképzése a szaltovo-majáki kultúrából eredeztetett típushoz áll közel.³⁶

Valószínűleg kerámiánk helyben készült. Temetőnkől kb. 500 méterre (Schönherz és Móricz utca kereszteződésénél) három edényégető kemence került elő 1970-ben. Az itt talált barnás-szürke korsó alakú, hullám- és egyenes vonalkötegdiszes edény (L.sz.: 70.21.1., M.: 20,5 cm, Sz.á.: 8,3 cm, F.á.: 7,7 cm), valamint a kemence sározásából előkerült cseréptöredékek alapján a X–XI. századra keltezhető. Felépítése: 4 cm vastag vörösre égett agyagköpenyben három sor vassalak és három sor finomra simított agyagréteg váltogatta egymást.³⁷

Végezetül még röviden szeretnék temetőnk kiterjedésével kapcsolatban felvetni egy lehetőséget. Elképzelhetőnek tartjuk, hogy Veszprém honfoglaláskori lakossága kisebb csoportokban telepedett le.³⁸ Erre utalna a Komarov utcai temetővel együtt az azonos korú Sashegyi szőlők³⁹ vagy a Csatár-hegyi (Fehér J. telke) még feltárás alatt álló temető. A város területén előkerült és honfoglaláskorinak tartott temetők közül a Jeruzsálemhegyi⁴⁰ és a Madách I. utcai sírokat említhetjük.⁴¹ Ez utóbbi lelőhelyen a 39. számú ház előtt őskori gödrök kerültek elő 1985 májusában. Az egyikbe belevágva gyerek sír volt Ny–K-i tájolásban. A váz nagy részét az árokásáskor megbolygatták. Mellékletek: 2 db bronz S-végű karkica, vékony bronz gyűrűcske és erősen korrodált vas karkikák. (L.sz.: 87.126.1–3.). A sír minden bizonynyal az 1927-ben és 1932-ben feltárt temetőrészhez tartozik.⁴² Ez is arra utal, akárcsak a többi esetben is, hogy sajnos az említett lelőhelyek nem tekinthetők teljesen feltártaknak. Így felvetett elképzelésünk egyelőre csak hipotetikus lehet.

Összefoglalva: a Komarov utcai honfoglaláskori temető a köznép temetkezési helye volt. Korát a X. század végére; a XI. század elejére tehetjük.

RÖVIDÍTÉSEK

Alterthümer . . . = Alterthümer des Frühen Mittelalters in Ungarn. Braunschweig. 1905. I–III.

AAH = Acta Archaeologica Academiae Scientiarum Hungaricae

A honfoglalási kor . . . = A honfoglalási kor hazai emlékei. Különnyomat „A honfoglalási kor történetének kútfői” millenniumi munkából. Budapest 1896.

Arch. Ért. = Archaeologiai Értesítő
Arch. Hung. = Archaeologia Hungarica
CAH = Communicationes Archeologicae Hungariae

Cumania = Cumania, Kecskemét.

DME = A Debreceni Déri Múzeum Évkönyve, Debrecen

Dolg. = Dolgozatok a Szegedi Tudományegyetem Régiségtudományi Intézetéből

Egri MÉ = Az Egri Múzeum Évkönyve

FA = Folia Archaeologica

Slov. Arch. = Slovenska Archaeologia

Újabb tanulmányok . . . = Újabb tanulmányok a honfoglalási kor emlékeiről. Budapest 1907.

VBM = Veszprémi Bakonyi Múzeum

JEGYZETEK

- Külön is köszönetet mondunk Salamon Tamásnak, Sepsi Szücs Leventének, Winkler Györgynek.
- A leleteket K. dr. Palágyi Sylvia lel-tározta be.
- VBM Régészeti Adattára 18. 415–85.
- VBM Régészeti Adattára 18. 534–87.
- Rövidítések: Átmérő – Á., Hosszúság – H., Vastagság – V., Magasság – M., Száj átmérő – Sz., Fene-k átmérő – F.á., Szélesség – Sz.
- Rövidítések: Leltárkönyvi bejegyzés L.b., Leltári szám – L.sz.
- Az edény a leltárkönyvi bejegyzés szerint úgy tűnik, mintha a 16. számú telken került volna elő. Ez valószínűleg téves.
- Dr. Gyula TÖRÖK: Die Bewohner von Halimba im 10. und 11. Jahrhundert. Arch. Hung. XXXIX. Bp. 1962.
SZÓKE Béla: A honfoglaló és kora Árpád-kori magyarság régészeti emlékei. Régészeti Tanulmányok I. Budapest 1962. 27–99. o.
HAMPEL József: Újabb tanulmányok . . . 152–160. o., 41–51. t.
J. HAMPEL: Alterthümer . . . II. 868–875. o., 875–887. o.
Alterthümer . . . III. 517–520. t., 521–531. t.
KISS Attila: Baranya megye X–XI. századi sírleletei. Budapest 1983. 73–236. o., 309–422. t.
J. NEMESKÉRI–P. LIPTÁK–B. SZÓKE: Le cimetiére du XIe siècle de Kérpuszta. AAH. 1953. III.
- Halimba 926 sír, Fiad-Kérpuszta 383 sír (395 váz), Majs-Udvarirétek 1137 sír stb.
- SZÓKE B.: op. cit. 35–38. o. 86–89. o.
KISS A.: op. cit. 73. ábra 1–4. típusok. 160. o.
HAMPEL J.: Újabb tanulmányok . . . 42. t. 1–21. típusok, 81. t. 1–2.
- SZÓKE B.: op. cit. 86–89. o.

- KRALOVÁNSZKY Alán: Adatok az ún. S-végű hajkarika kialakulásának és időrendjének kérdéséhez. Arch. Ért. 84. (1957).
- Gy. TÖRÖK: op. cit.
- MESTERHÁZY Károly: Az S-végű hajkarika elterjedése a Kárpát-medencében. DMÉ 1962–64. 103–105. o.
- SZABÓ János Győző: Árpád-kori telep és temetője Sarud határában. IV. A sírok relatív és abszolút kronológiája. A temető jellege. Egri MÉ XVI–XVII. 1980. 69–70. o.
- MESTERHÁZY K.: op. cit. 105–106. o.
- SZÓKE B.: op. cit. 38. o.
- U.ő.: op. cit. 63–65., 96., 97. o.
HAMPEL József: A honfoglalási kor . . . 81. o. 3a–3b.
HAMPEL J.: Újabb tanulmányok . . . 72. t. 4., 5. (17. sír), 43. t. 24. a–b, 26. a–b, 28. a–b, 31. stb.
Gy. TÖRÖK: i. m. 27. sír XXIV. t., 140. sír XXV. t., 607 sír XXXVI. t.
KISS A.: op. cit. 75. ábra 1., 7., 9., 14., 16. típusok 162. o.
- SZÓKE B.: op. cit. u. o.
- SZÓKE B.: op. cit. 79. o.
J. HAMPEL: Alte rthümer I. 401. o., 1101. ábra.
KISS A.: op. cit. 73. ábra 47., 52. típusok 160. o.
KOVÁCS László: Honfoglalás-kori sírok Nagytarcsán. A homokbányai temetőrészlet. (Adatok a nyíltámaszos balták, valamint a trapéz alakú kengyelek értékeléséhez) CAH 1968. 6. kép 1–2. (7. sír) 104. o.
- Gy. TÖRÖK: op. cit. 852. sír XII. t. KISS A.: i. m. 443. sír, 37. t., 345. o., 567. sír 52. t. 360. o., 634. sír 54. t. 362. o. Lelőhelykataszter: 203–204. o.
NÉMETH Péter: Előzetes jelentés a szabolcsi Árpád-kori megyeszékhely régészeti kutatásának első három esztendejéről 1969–1971. Arch. Ért. 100 (1973) 174. o.
FODOR István: Honfoglaláskori sírok Doroszlón. CAH 1981. 152. o., 2. kép 2.
László RÉVÉSZ: Lyraförmige Schnallen in dem Karpatenbecken. AAH. 1987. XXXIX. 257–285. o.
- BANNER József: Ásatások a hőmezővásárhelyi határ batidai és gorzsi részében. Dolg. 9–10. 1933–1934. LXXIV. t. 15.
- J. HAMPEL: Alterthümer . . . I. 766. ábra 305. o. II. 465. o.
- U.ő.: Újabb tanulmányok . . . 81. t. 3a–8.
- SZÓKE B.: op. cit. 52–55. o., 92–93. o.
HAMPEL J.: Újabb tanulmányok . . . 72. t. 1–2–3., 17. sír.
KISS A.: op. cit. 77. ábra 1. 164. o., 10. t. 9. 318. o., 23. t. 199. sír torquese 331. o. stb.
Gy. TÖRÖK: op. cit. 7–31. t.
- SZÓKE B.: op. cit. u. o.
- SZABÓ J. Gy.: op. cit. 52–62. o.
GÖMÖRI János: XI. századi temető Szakonyban. CAH. 1984. 98. o.
- SZÓKE B.: op. cit.

29. U.ő.: u. o.
 HAMPEL J.: Újabb tanulmányok . . . 44. t. 23., 24., 25., 40., 51., 52., 58. stb. típusok.
 KISS A.: op. cit. 73. ábra 10., 11., 19., 28., 32., 36., 37., 38., 40., 41., 43. típusok 160. o.
30. SZÓKE B.: op. cit. u. o.
 HAMPEL J.: Újabb tanulmányok . . . 81. t. 2.
 KISS A.: op. cit. 79. ábra 1. 166. o.
 SZABÓ J. Gy.: op. cit. 62–67. o.
31. SZÓKE B.: op. cit. u. o.
 SZABÓ J. Gy.: op. cit. u. o.
32. KISS A.: op. cit. 18. sír 9. t. 317. o., 29. sír 12. t. 320. o., 239., 238., 253. sírok 26. t. 334. o. stb.
 Gy. TÖRÖK: op. cit. 848., 776., 777. sírok IX. t., 614., 729. sírok X. t. stb.
 KISS A. szerint a késmellékletek nem jelentettek komolyabb értéket, viseleti vagy temetkezési szokás.
 KISS Attila: A magyar államalapítás
- telepítéseinek tükröződése dunántúli köznepi temetőikben. Arch. Ért. 95. (1968) 244. o.
33. Gy. TÖRÖK: op. cit. 7–31. t.
 KISS A.: Baranya megye . . . 487., 513. sír 66. ábra, 569., 678. sírok 151. és 159. o.
 BÁLINT Csanád: A magyarság és az ún. Bjelo brdó kultura. Cumania 4., 1976. 242. o.
 Ennek némileg ellentmond M. Rejholcova, hangsúlyozva a szláv etnikum fontos szerepét az edénymellékletes sírok esetében.
 Mária REJHOLCOVA: K problematike severnej hranice vyskytu tnz. Belobrdskych pohrebisk. Slov. Arch. 1982. XXX-I. 203–204. o.
34. KISS A.: A magyar államalapítás . . . 243–256. o.
 M. REJHOLCOVA: op. cit. u. o.
35. FODOR István: Verecke híres útján . . . Budapest 1980. 247. o.
36. Ibidem.
- DIENES István: A honfoglaló magyarok. Hereditas 1978. 37. o.
 MESTERHÁZY Károly: Honfoglalás-kori kerámiánk keleti kapcsolatai. FA XXVI. 1975. 99–117. o.
 A KOPERSKI–M. PARCZEWSKI: Das Altungarische reitergrab von Przemysl. (Südostpolend). AAH 1978.
37. Köszönetet mondok Cs. Dax Margitnak, aki a leletmentés adatait a rendelkezésemre bocsájtotta.
38. Hasonló megfigyeléseket tett Szabó J. Gy.
 SZABÓ J. Gy.: op. cit. 73. o.
39. Magyarország Régészeti Topográfiája 2. kötet. Veszprémi járás. Szerk. Éri István. Budapest 1961. 51/61 lh. 249. o.
40. U. o. 51/56. lh. 247–248. o.
41. U. o. 51/24. lh. 240. o.
42. Regénye Judit leletmentése. Régészeit Füzetek 1986. Ser. I. No. 39. 33–34. o.

ÁGOTA S. PERÉMI

EIN FRIEDHOF AUS DER ZEIT DER UNGARISCHEN LANDNAHME IN VESZPRÉM

In Westrand von Veszprém in Grundstück Komarov Strasse 18. wurden einige Gräben bei der Ausgrabung des Fundamentes eines Wohnhauses gefunden. Die Funden wurden gesammelt und mit einer Grobzeichnung der Stelle dem Museum übergeben. Fachgerechte Grabung wurde nicht gemacht. Ungefähr 10–12 Gräben wurden vernichtet.

Im 1984 haben die Mitarbeiter des Museums erfahren, dass in diesem Raum neue Wohnhäuser gebaut werden sollen. Sie haben mit ihren beschränkten finanziellen Basis eine Grabung gestartet um die Funden zu retten. Sie haben 4 Gräben gefunden. Die 1. und 2. waren im 70-er Jahren durch „Amateurforscher“ gestört. Aus der 3. und 4. konnten sie Funden herausholen. (I. Tafel 1., II. Tafel 2.) Im 3. und 4. Graben lagen eine ältere Frau und ein junges Mädchen mit den üblichen typischen Plebejer-Gegenständen. (Abbildung 1. 2.)

Neue kleinere Forschung war nur im 1986. Dann wurde ein fünftes Grab gefunden. Für vollkommene Aufdeckung besteht zur Zeit keine Möglichkeit. Nach der bisherigen Erfahrungen kann man feststellen, dass die Gräben regelrechte Süd-Nord orientierte Reihen bilden. Der Reihenabstand ist 5–6m. Die Peilung ist

Nordwest-Südost. Bisher sind 3 Reihen bekannt (unter Haus Nr. 18. sind parallel 3 Stück) aber bestimmt sind noch welche nach Süd und West. Die Suchen in Ost-richtung waren erfolglos.

Das gesammelte Material im 1972–73

Die Funden wurden angeblich getrennt nach Gräben gesammelt und gelistet, das wurde auch in Zeichnung markiert. Bei der Grabung konnten wir die genaue Stelle nicht identifizieren, die Zuordnung der Funden zu den Gräben ist auch unsicher. Wir geben doch die Zeichnungen und die selektierte Funden bekannt. (Abbildung 9., Tafel III.–IV.) Die detaillierte Beschreibung der Funden geben wir nach ihren Funktion an. I. Ohrringen, Ringen mit S-Ende. (Tafel V.) II. Ringe, Knopfen, Armbänder, (Tafel VI.) III. Halsschmucke, Messer. (Tafel VII.) IV. Gefaesse (Tafel VIII., und Abbildung 10–19.)

Vom Fundmaterial kann man trotz der mangelhafter Aufklärung feststellen, dass sie sind typisch für die Zeit der ungarischen Landnahme für die untere Volkschichten, jeder Typus ist allgemein.

Die Verbreitung ist in Verbindung mit Ansiedlung der Ungarentums. Die Plebejerfriedhof in Veszprém in Komarovstrasse kann man zum Mitte bis Ende der zehnten Jahrhundert datieren.

Beschreibungen der Gräben

Im 1. und 2. Graben waren nur zurückgeworfene gebrochene Kochenreste und ein Ring mit S-förmige Endung. Die Funden des dritten Grabes waren: an beide Seiten der Schaedel zwei Ohrgehängen aus Bronze, ein Brozring, ein Eisenmesser, ein Tongefaess. (Abbildung 3. Tafel I. 2–5. Abbildung 4.) Ausserdem noch ein Knopf aus Vollbroze, zwei Brozringe, ein Bronzarmband mit Spitze, ein Eisenmesser, ein Tongefaess, ein Ei, (Abbildungen 5., Tafel I. 6–10., Abbildung 6.) sporadisch ein vergolgeter Brozknopf. (Tafel I. 11.) Die Funden des fünftes Grabes einer Frau waren: an beide Seiten der Schaedel zwei Ohrgehängen, ein mit S-förmigem, die andere mit gedrehtem Ende, neben der Letzteren ein Silberring, drei Eier, korrodiertes Eisengegenstand, ein Armband aus Bronze, zwei Brozringe, ein Eisenmesser, ein Tongefaess (Abbildung 7., Tafel II. 1–8., Abbildung 8.)